

Nový zákon o odpadech (zákon č. 541/2020 Sb.)

Otázky a odpovědi k poplatkům za ukládání odpadů na skládky od

1. 1. 2021

I. část

1) Dotaz: Kdo je poplatníkem poplatku za ukládání odpadů na skládku podle nového zákona o odpadech (zákon č. 541/2020 Sb.)?

Poplatníkem je vlastník odpadu v okamžiku předávání na skládku. To znamená buď původce odpadu, pokud předává odpady na skládku sám, nebo provozovatel zařízení určeného pro nakládání s odpady. Poplatníkem je i provozovatel skládky, pokud na skládku ukládá svůj odpad. To zahrnuje i případ, kdy na skládku předává odpady, které přijal do svého jiného zařízení, a v okamžiku jejich předání na skládku je jejich vlastníkem.

V případě komunálních odpadů, jejichž původcem je obec, je poplatníkem vždy tato obec, a to bez ohledu na to, kdo tyto odpady vlastní při uložení na skládku. Tato úprava byla zvolena tak, aby obec mohla ukládat odpady ve sníženém dílčím poplatku v rámci tzv. „slevy“ (dle § 157 nového zákona o odpadech).

2) Dotaz: Kdo je plátcem poplatku za ukládání odpadů na skládku podle nového zákona o odpadech?

Odpověď: Provozovatel skládky je plátcem poplatku. Plátce poplatku má práva a povinnost vyplývající zejména z § 112 zákona o odpadech a dále z § 233 a násl. daňového řádu. Podle § 20 odst. 1 daňového řádu je daňovým subjektem se všemi právy a povinnostmi, které z tohoto postavení podle daňového řádu vyplývají.

3) Dotaz: Jaké jsou sazby poplatku za ukládání různých druhů odpadů na skládky v roce 2021?

Odpověď:

- využitelné a recyklovatelné odpady 800 Kč/tuna,
- zbytkové odpady 500 Kč/tuna,
- nebezpečné odpady 2000 Kč/tuna,
- sanační odpady 1000 Kč/tuna,
- komunální odpady (sleva podle § 157 odst. 1) 500 Kč/tuna,
- vybrané technologické odpady 45 Kč/tuna.

4) Dotaz: Jaký je termín pro podání poplatkového hlášení provozovatelem skládky?

Odpověď: Termín pro podání poplatkového hlášení je 25 dnů po uplynutí poplatkového období. Poplatkové období je čtvrtletí. Prakticky to znamená, že první poplatkové hlášení podle nového zákona bude muset být podáno do 25. dubna 2021.

5) Dotaz: Jakým způsobem se bude poplatkové hlášení podávat?

Odpověď: Poplatkové hlášení se bude podávat prostřednictvím Integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností (ISPOP). Formát a struktura hlášení bude zveřejněna na stránkách ISPOP.

6) Dotaz: Když obdrží provozovatel skládky například v únoru rozhodné údaje od obce, může provozovatel skládky uplatnit slevu na předcházející měsíc, to je i za leden?

Odpověď: Provozovatel skládky může uplatnit slevu i v případě, že obec oznámí údaje až v únoru. Podrobněji v metodice, která je zveřejněna na stránkách MŽP - https://www.mzp.cz/cz/placeni_poplatku_odpad.

7) Dotaz: Obec údaje o uložených tunách obdrží od svozové firmy až po skončení měsíce, většinou na základě rozpočtu. Bude SFŽP ČR považovat rozpočet pro svozovou oblast za relevantní údaj pro uplatnění slevy z poplatku pro obec?

Odpověď: Podle nového zákona není možné placení poplatku, bez toho aniž by provozovatel skládky věděl, jaké množství odpadu je od jaké obce. Podrobněji v metodice, která je zveřejněna na stránkách MŽP.

8) Dotaz: Obec obdrží údaj od svozové firmy kolik odpadů, kam bylo odvezeno (mimo překladiště, úpravny odpadů a subdodávky nelze poté zjistit koncovku). Zpravidla 1x měsíčně. Na základě toho zjistí, že nedodala rozhodné údaje skládkaři včas. Protože skládkař neměl rozhodné údaje, jak má postupovat obec a provozovatel skládky. Kdo ponese penále z neodvedených poplatků?

Odpověď: Primárně je odpovědný provozovatel skládky, ten si pravděpodobně nastaví smluvní nástroje, kterými si pojistí, že případné problémy mu obec vynahradí. V případě nejistoty je možné preventivně ukončit uplatňování slevy v daném čtvrtletí a následně ho dočerpat v dalším (samozřejmě, pokud konec slevy vychází doprostřed čtvrtého čtvrtletí, nelze slevu převést do dalšího roku).

9) Dotaz: Když obec, na jejímž území je skládka, odvede prostřednictvím skládkaře poplatek na SFŽP. Pokud uplatní slevu, bude platit rozdělení poplatku 80 % obce a 20 % SFŽP a za odpad, na který neuplatní slevu, bude dělení poplatku také 80/20 nebo 60/40?

Odpověď: Ano. Rozdělení poplatku se řídí podle toho, do jakého základu příslušné odpady spadají. Na odpady, na které byla uplatněna sleva, se použijí obdobně ustanovení o rozpočtovém určení dílčího poplatku za ukládání zbytkového odpadu (tzn. v roce 2021 80% obec/ 20% SFŽP). Pro odpady, které spadají do základu pro využitelné odpady, se použijí ustanovení o rozpočtovém určení dílčího poplatku za ukládání využitelných odpadů (tzn. v roce 2021 60% obec/ 40% SFŽP).

10) Dotaz: Do kdy od ukončeného čtvrtletí obdrží obec, na jejímž území leží skládka, část poplatku za skládkování, která jí náleží?

Odpověď: Plátce má povinnost podat vyúčtování do 25 dnů po ukončení poplatkového období, tedy čtvrtletí. Následně SFŽP, jako správce poplatku, má 30 dnů na vydání rozhodnutí o poplatku. Plátce pak má od nabytí právní moci rozhodnutí 30 dnů na úhradu, kterou provádí na daný účet příslušného celního úřadu. Pokud je rozhodnutí vystaveno v souladu s podaným vyúčtováním, nabývá toto právní moci okamžikem doručení, pokud je rozhodnutí vydané v jiné výši, je možnost 30 dnů na odvolání a nabytí právní moci je tak posunutě o dobu na odvolání. Teprve poté, co rozhodnutí nabyde právní moci a je uhrazeno, odesílá celní úřad v členění uvedeném v rozhodnutí prostředky jednotlivým příjemcům. Vše tedy závisí na tom, jak jednotliví účastníci splní své povinnosti.

11) Dotaz: Komu platí obec poplatek za ukládání odpadů na skládku?

Odpověď: Obec platí poplatky přímo provozovateli skládky, k provádění placení může zmocnit na základě vzájemných smluvních vztahů provozovatele zařízení ke sběru odpadů, který ji zajišťuje svoz odpadů, případně kteroukoliv další osobu, například zprostředkovatele.

12) Dotaz: 1. 1. 2021 přiveze obec odpad na skládku, má jí provozovatel účtovat poplatek 500 Kč nebo 800 Kč za 1 tunu odpadů?

Odpověď: Pokud obec oznámí uplatnění slevy, provozovatel bude vybírat poplatek ve výši 500 Kč.

13) Dotaz: Co je myšleno pojmem „rozhodné údaje“, ze kterých vyplývá, zda obci vznikl nárok na zahrnutí odpadů do dílčího základu poplatku za komunální odpad?

Odpověď: Zejména množství odpadů, na které může obec slevu uplatnit, v jakém období chce slevu uplatnit, a na které z odpadů, které na skládku ukládá, slevu uplatňuje. A dále údaj o tom, zda obec uplatňuje slevu i na jiné skládce odpadů, případně okamžik, kdy došlo k překročení množství odpadů, na které je možné slevu uplatnit.

14) Dotaz: V případě, že plátce, tj. skládka, nastaví od 1. 1. 2021 poplatky u všech obcí na 500 Kč/tunu, kdo bude sledovat a určovat, že množství na jednoho obyvatele již překročilo 200 kg a má dojít k navýšení poplatků na 800 Kč/tunu? Skládka to nebude schopna zjistit, protože obec může vozit odpady na více zařízení. Pro obec to však bude velmi složité určit, protože dostává vážné listky ze skládky společně s fakturou, např. 15. den v následujícím měsíci po navážení odpadů. K překročení hranice 200 kg na občana však mohlo dojít např. v polovině předcházejícího měsíce, kdy byl odpad navážen. Na faktuře bude uveden poplatek 500 Kč za celý měsíc přesto, že od poloviny měsíce již mělo být účtováno 800 Kč. Kdo bude za tento výpočet zodpovědný a jak se budou chyby v praxi opravovat?

Odpověď: Primárně by měla o překročení limitního množství odpadů provozovatele skládky informovat obec. Smluvní vztahy, ale mohou být nastaveny tak, že bude celkové množství

hlídat provozovatel skládky. Chyby musí být opraveny nejpozději do podání poplatkového hlášení provozovatelem skládky, které se podává do 20 dnů od ukončení poplatkového období, kterým je kalendářní čtvrtletí.

15) Dotaz: Které odpady se budou započítávat do slevy 200 Kč na občana a rok? Jedná se o všechny komunální odpady ve skupině 20, tj. 200203 Jiný biologicky nerozložitelný odpad – odpady ze hřbitovů, 200301 směsný komunální odpad, 200302 odpady z tržišť, 200303 uliční smetky, 200307 objemný odpad atd.? Nebo jen některé?

Odpověď: Slevu lze uplatnit na odpady, které spadají do dílčího základu za využitelné odpady (jedná se o odpady s výhřevností v sušině odpadů vyšší než 6,5 MJ/kg, nebo nesplňující parametr biologické stability AT4, mezi které v naprosté většině spadají odpady: 20 03 01 Směsný komunální odpad, 20 03 02 Odpad z tržišť, 20 03 03 Uliční smetky, 20 03 07 Objemný odpad). Sleva se nevztahuje na nebezpečné odpady.

16) Dotaz: Obce v turistických oblastech, kde se mnohdy pohybuje více turistů než stálých obyvatel, mají produkci odpadů na občana několikanásobně vyšší, než jsou republikové průměry, to znamená, že slevu vyčerpají podstatně dříve a jakákoliv motivace ke třídění postrádá smysl. Podobně špatně na tom budou obce s vytápěním tuhými palivy, které mají vysoký podíl směsných odpadů. Bude to nějakým způsobem zohledněno?

Odpověď: Nový zákon o odpadech umožňuje čerpat „slevu“ všem obcím. Jedná se o motivační nástroj, který mohou obce využít. Vysoká míra vytrídění má samozřejmě smysl i v obcích s vysokým počtem turistů, sníží se tím množství odpadů, které přesáhnou limit pro slevu, a tedy podléhají vyššímu zpoplatnění. V případě popela z tuhých paliv je možné uvažovat o odděleném soustředování. Protože tyto odpady mají výhřevnost nižší než 6,5 MJ/kg v sušině odpadu, budou při samostatném soustředování a následném uložení na skládku zařazeny do zbytkových odpadů (se sazbou 500 Kč/tuna v roce 2021).

17) Dotaz: Podnikatelé zapojení do obecního systému zatěžují obec zejména směsnými odpady, to znamená, že opět zhorší celkový poměr směsných odpadů v přepočtu na jednoho občana. Jak mají obce postupovat, mají podnikatele ze systému vyloučit?

Odpověď: Obec musí v jejich zpoplatnění počítat s náklady, které jí to přinese. Pokud budou směsné odpady od zapojených živnostníků nad rámec slevy, musí obec počítat s nákladem 800 Kč na poplatek.

18) Dotaz: Další oblast problémů přináší ustanovení § 36 odst. 5) zákona o zákazu odstraňování odpadů vzniklého při zpracování odděleně soustředovaných komunálních odpadů. Na dotřídovacích linkách je v současné době při zpracování plastů z obecních systémů využito cca 25-30 % materiálově, ostatní plasty jsou ve formě výmětu předávány k energetickému využití. Kam mají výměty od 1. 1. 2021 předávat společnosti provozující dotřídovací linky, které nemají v okolí spalovnu, cementárnu ani linku na výrobu paliva? Problém je rovněž při odstávkách zařízení na energetické využití. Mohou provozovatelé zařízení předávat tyto výměty na skládku?

Odpověď: Dané ustanovení zákona, které zakazuje ukládat na skládky zbytky po třídění například plastových odpadů, pokud nesplňují příslušná kritéria, má právě zabezpečit, aby skládky nekonkurovaly recyklačním zařízením. Tím se může zajistit vyšší míra recyklace plastových odpadů než doposud. Dotčené ustanovení je v návrhu zákona dlouhodobě a řada kapacit mohla být připravována na nové legislativní podmínky. Navíc je nutné uvést, že již dlouhodobě by měla být dodržována tzv. hierarchie nakládání s odpady a měla by být preferována recyklace a energetické využití před skládkováním. Požadavek na zamezení ukládání výstupů po třídění na skládky obsahuje rovněž novelizovaná evropská legislativa, která je známá od roku 2018 (konkrétně směrnice o skládkách odpadů). Lze tak obtížně hovořit o tom, že se jedná o novinku, která přijde ze dne na den.

19) Dotaz: Jak vypočítávat množství TZS (měsíčně, kvartálně, ročně), resp. jak postupovat, když v jednom čtvrtletí bude navezeno velké množství materiálu k TZS, které bude následně během roku postupně využito (často bývá problém tyto odpady sehnat, a proto si skládkaři vytváří rezervu)?

Odpověď: Množství nezaplatněného odpadu využitého na technické zabezpečení skládek (TZS) se vztahuje vždy k poplatkovému období, kterým je kalendářní čtvrtletí (§ 109 nového zákona o odpadech). Provozovatel skládky může odpady převzaté na TZS v souladu s provozním řádem ve vymezené části zařízení skladovat a zahrne je do vymezeného množství až v okamžiku uložení do skládky jako TZS, což také odpovídá vedení evidence.

Zpracoval: Odbor odpadů Ministerstva životního prostředí

V Praze dne 22. 12. 2020